

İKİ VİTESLİ AVRUPA MI, ÇOK KATMANLI ESNEKLİK BİRLİĞİ Mİ?

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2026 / 13

27.02.2026

12 Şubat 2026 tarihinde Belçikanın Alden Biesen Kalesinde düzenlenen gayri resmi Avrupa Birliği (AB) liderler toplantısı, Avrupa Birliğinin geleceğine ilişkin önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir[1]. Toplantıya 27 üye ülkeden 19u katılmış olup, İspanya, Portekiz, İrlanda, Slovenya, Malta ile üç Baltık ülkesi (Estonya, Letonya, Litvanya) yer almamıştır. Ev sahibi Belçika Başbakanı Bart De Weverin Herkes gruba katılmaya davet edildi vurgusu, katılımın gönüllü ve seçici karakterini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu tablo, Avrupa entegrasyonunda uzun yıllardır tartışılan farklılaşmış entegrasyon modelinin pratikteki ilk somut göstergesi olarak görülebilir.

AB mevzuatının temelinin esas alınarak oluşturulmuş hali ile Çok Katmanlı Esneklik Birliği kavramı, AB literatüründe differentiated integration[2] (farklılaşmış entegrasyon) ve flexible integration[3] (esnek entegrasyon) kavramlarının birleştirilerek Türkçeleştirilmiş halidir. Temeli, Lizbon Antlaşmasının 20. Maddesinde düzenlenen güçlendirilmiş işbirliği[4] (enhanced cooperation) mekanizmasının hızlandırılması fikrine dayanır: En az dokuz üye ülkenin öncülüğünde belirli politika alanlarında daha ileri entegrasyon adımları atılabilirken, diğer üyelerin bu süreçlere katılmama hakkı korunur. Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyenin toplantıda ifade ettiği üzere, Sıklıkla en yavaş üyenin hızıyla ilerliyoruz; güçlendirilmiş işbirliği bunu önlüyor. Oysa, iki vitesli (Esnek Entegrasyon) yaklaşımı oybirliği kuralının yarattığı yapısal tıkanıklıkları aşmayı amaçlamakta ve esnek katmanlı bir entegrasyon yapısını teşvik etmektedir.

Toplantıda öne çıkan görüşler, sermaye piyasaları birliği (Savings and Investments Union), savunma, kritik teknolojiler ve stratejik sanayi politikaları (Made in EU / Avrupa tercihi) gibi alanlarda istekli ülkelerin daha hızlı ilerleyebilmesine odaklanmıştır. Haziran 2026ya kadar 27ler formatında ilerleme sağlanamazsa, en az dokuz ülkenin öncülüğünde alternatif yollara başvurulacağı sinyali verilmiştir. Bu, fiilen bir birinci sınıf ve ikinci sınıf ayrımından ziyade, esnek ve çok katmanlı bir entegrasyon modelini □□□□ çekirdek katmanlarda derinleşirken dış katmanlarda daha sınırlı katılımı– öngörmektedir.

Karar Alma Mekanizmalarında Dönüşüm ve Veto Dinamiği

Modelin en kritik unsuru, oybirliği ilkesinin belirli alanlarda kısmi olarak aşılmasıdır. Çekirdek katmanlardaki ülkeler nitelikli çoğunlukla karar alabilecek, böylece küçük ülkelerin geleneksel veto gücü önemli ölçüde sınırlanabilecektir. Bu dönüşüm, ABnin genişleme kapasitesini dolaylı olarak güçlendirebilir; zira genişleme müzakerelerinde tek bir üyenin blokajı yerine daha geniş konsensüs mekanizmaları devreye girebilecektir.

Avrupa Konseyi Başkanı António Costa, zirvenin kapanış basın toplantısında bu tartışmaya ilişkin temkinli bir tutum sergilemiştir[5]. Costa, Bu konu gündemimizde yok diyerek iki vitesli Avrupa önerisini doğrudan reddetmiş ve Geliştirilmiş işbirliği bir mesele değil. Bunun bir önemi yok. Ve kimse bunu odada tartışmadı şeklinde açıklama yapmıştır. Costa ayrıca, AB içinde zaten farklı formatların mevcut olduğunu belirterek, Birlik içinde zaten farklı formatlarımız var. Bazı üye devletler Schengenin, bazıları ise Euro bölgesinin bir parçası demiştir. Bu görüşler, von der Leyen ve Macron gibi liderlerin daha iddialı yaklaşımlarıyla tezat oluşturmakta ve birlik içinde tam uzlaşıyı önceliklendiren bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Costanın vurgusu, modelin sihirli bir değnek olmadığını ve üye devletler arasında birliğin nihayetinde kazanacağını savunmaktadır.

Türkiye Açısından Değerlendirme

Türkiye-AB ilişkileri bağlamında Çok Katmanlı Esneklik Birliği modeli çift yönlü etkiler yaratmaktadır.

Olumlu tarafından bakacak olursak, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin (GKRY) mevcut veto haklarının pratikte zayıflaması, Türkiyenin üyelik perspektifi, gümrük birliği güncellemesi ve Doğu Akdeniz konularındaki müzakerelerde manevra alanını genişletebilir. Artık bir veya iki üyenin mutlak blokajı yerine, katmanlı ve esnek bir konsensüs arayışı söz konusu olabilecektir. Bu, Türkiyenin uzun vadeli Avrupa entegrasyon stratejisi açısından önemli bir rahatlama unsuru olarak değerlendirilebilir.

Olumsuz yanı ise, katmanlaşmanın ikinci sınıf katılım algısını güçlendirme riskidir. Türkiyenin adaylık statüsü halihazırda dondurulmuşken, AB içindeki fiilî veya resmî katmanlaşma, Ankaraya dış katmanlarda sınırlı bir rol teklif edilebileceği olasılığını doğurabilir. Bu durum, iç kamuoyunda ve müzakere dinamiklerinde olumsuz yansımalara yol açma potansiyeli taşır.

Sonuç: Entegrasyonun Güçlendirilmesi mi, Parçalanmanın Habercisi mi?

Çok Katmanlı Esneklik Birliği modeli, Avrupa Birliğinin jeoekonomik rekabet gücünü artırmak, küresel güçler karşısında daha çevik ve dirençli bir yapıya kavuşmak adına rasyonel ve yapıcı bir yanıt olarak savunulmaktadır. Oybirliği kuralının yarattığı kronik

tıkanıklıkları aşma potansiyeli, özellikle savunma, sermaye piyasaları ve kritik teknolojiler gibi stratejik alanlarda hızlı ilerleme imkânı sunmakta; bu da ABnin uzun vadeli hayatta kalma ve etki kapasitesini güçlendirebilecek bir adımdır.

Ancak aynı zamanda Avrupa entegrasyon teorisinin en köklü ikilemini yeniden önümüze sermektedir: Farklılaşmış ve esnek işbirliği, birliği güçlendiren bir evrim midir, yoksa fiilî katmanlaşma yoluyla kalıcı bir bölünmeye ve ikinci sınıf üyelik algısına mı yol açacaktır? Alden Biesen retreatinde António Costanın Bu konu gündemimizde yok diyerek temkinli duruşu sergilemesi, birlik içindeki derin görüş ayrılıklarını ve tam konsensüs arayışının hâlâ güçlü bir damar olduğunu göstermektedir. Von der Leyen ve Macron gibi liderlerin iddialı yaklaşımlarıyla Costanın birlik önceliği vurgusu arasındaki gerilim, modelin geleceğinin henüz belirsiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu nedenle akıllara şu soru gelmektedir: Söz konusu dönüşüm, AByi daha sağlıklı, uyarlanabilir ve rekabetçi bir yapıya mı taşıyacaktır, yoksa çöküşün ve parçalanışın ilk somut adımı mı olacaktır? Haziran 2026ya kadar izlenecek yol haritası □□□□□□□□□ 27ler formatında uzlaşı sağlanıp sağlanamayacağı □ bu sorunun cevabını belirleyecektir. Eğer çekirdek katmanlar başarıyla derinleşirken dış katmanlar da anlamlı bir katılım ve yükselme yolu bulabilirse, model entegrasyonu güçlendiren bir evrim olabilir. Aksi takdirde, çok katmanlı yapı fiilen çok parçalı bir Avrupaya evrilebilecektir.

Türkiye açısından ise asıl stratejik mesele, bu belirsizliği bir fırsata dönüştürmektir: Veto dinamiklerinin azalmasından doğan manevra alanını akıllıca kullanmak, aynı zamanda olası dış katman algısına karşı proaktif, yapıcı ve yüksek profilli bir diplomasi yürütmektir. Geleceğin ABsinde, Türkiyenin pozisyonu bu dönüşüm sürecinde şekillenebilecektir.

**Picture: EU Observer*

[1] Two-speed Europe and Made in EU form core conclusions of leaders retreat, *EU Observer*, 12 Şubat 2026, https://euobserver.com/202873/two-speed-europe-and-made-in-eu-form-core-conclusions-of-leaders-retreat/.

[2] Differentiated integration in the European Union, *European Parliament*, 18 Şubat 2016, https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA(2016)573961.

[3] Flexible Integration, *Integrating Diversity in the European Union*, 31 Ocak 2022, https://indiveu.eui.eu/2022/01/31/flexible-integration/.

[4] Enhanced cooperation shall aim to further the objectives of the Union, protect its interests and reinforce its integration process. Such cooperation shall be open at any time to all Member States, in accordance with Article 328 of the Treaty on the Functioning of

the European Union., *European Union*, 13 Aralık 2007, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT.

[5] Costadan iki vitesli Avrupa tartışmasına yanıt: Gündemimizde yok, *EuroNews*, 13 Şubat 2026, https://tr.euronews.com/my-europe/2026/02/13/costadan-iki-vitesli-avrupa-tartismasina-yanit-gundemimizde-yok.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "İKİ VİTESLİ AVRUPA MI, ÇOK KATMANLI ESNEKLİK BİRLİĞİ Mİ?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 13. Şubat 27. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/IKI-VITESLI-AVRUPA-MI-COK-KATMANLI-ESNEKLIK-BIRLIGI-MI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır